conecta

Посилення роботи у сфері боротьби з ВІЛ/ІПСШ у середовищі секс-бізнесу України та Російської Федерації

This project is funded by
The European Union

ПОСІБНИК НАЛЕЖНИХ ПРАКТИК

Із Секс-роботи

Проект

в Україні

Цей посібник базується на матеріалах Благодійного фонду «Салюс» – партнера проекту CONECTA. Він був складений у рамках проекту CONECTA (січень 2012 - грудень 2013 року), координація якого проводилась наступною організацією:

TAMPEP International Foundation
Eerste Helmersstraat 17 B3 | 1054 CX Amsterdam | The Netherlands
Tel. +31 20 692 69 12
info@tampep.eu | www.tampep.eu

Редактори Лічія Бруса, Деніс ван-Ванрой
Міжнародний фонд ТАМПЕП|Нідерланди
Дизайн та макетування Вероніка Мунк

Друк Е-формат

Цей посібник виданий у рамках проекту CONECTA за фінансової підтримки Програми EuropeAid Європейської Комісії.
Зміст даної публікації є предметом відповідальності авторів і жодною мірою не відображає точку зору Європейської Комісії.

«**Посібник належних практик із секс-роботи: проект в Україні»** є частиною серії інших ресурсів, які були створені у рамках проекту CONECTA:

- **Веб-сторінка проекту CONECTA** | Інструмент для створення мереж та обміну інформацією на трьох мовах: англійській, російській та українській.
- **Звіт проекту CONECTA про результати картування місць локалізації працівників секс-бізнесу** | звіт щодо трендів Умови праці та проживання секс-працівників України та Російської Федерації | Національні звіти та Регіональний.
- **Матеріали щодо політики** | Закони та політика, які впливають на уразливість секс-працівників Російської Федерації до ВІЛ/СНІДу.
- **Навчальні матеріали** | Листівки та інформація для секс-працівників по-російськи та українськи.
- **Брошура про насильство** | Аналіз типів насильства, яке впливає на життя та роботу секс-працівників в Україні та Російській Федерації.

Видавець Міжнародний фонд «ТАМПЕП», Нідерланди.
© TAMPEP International Foundation
Жовтень 2013

Партнери проекту CONECTA

TAMPEP International Foundation
Eerste Helmersstraat 17 B3 | 1054 CX Amsterdam | The Netherlands
Tel: +31 20 692 69 12
tampep@xs4all.nl | www.tampep.eu

Благодійний фонд «Салюс»
п/с 320 | 79000 Львів | Україна
Тел/факс: (+38 032) 240 33 62
salus@mail.lviv.ua | www.salus.org.ua

www.conectaproject.eu

ЗМІСТ

ПРО ПОСІБНИК……..……..5

ЦІЛІ……6

ЩО ТАКЕ НАЛЕЖНІ ПРАКТИКИ……7
Належні практики у секс-роботі……7

ПЕРЕДУМОВИ ПРОБЛЕМ……...10
Реагування на потреби секс-працівників……10
Поінформованість секс-працівників……11
Різноманітність середовищ секс-бізнесу……12
Методи аутріч-роботи……13

КЛЮЧОВІ ЕЛЕМЕНТИ НАЛЕЖНОЇ ПРАКТИКИ……15
Організації секс-працівників……15
Підтримка за принципом рівний-рівного……15
Безпечний секс, використання презервативів, профілактика ВІЛ/ІПСШ……16
Консультування, тестування та лікування ВІЛ та ІПСШ……16
Зменшення шкоди від наркотиків……17
Особиста безпека і повідомлення про злочини……17

КЛЮЧОВІ ПРОГАЛИНИ……23

НАЛЕЖНІ ПРАКТИКИ | У К Р А Ї Н А……24

Перелік умовних скорочень

ВООЗ	Всесвітня організація охорони здоров’я
ІПСШ	Інфекції, які передаються статевим шляхом
НУО	Неурядові організації
СНІД	Синдром набутого імунодефіциту
УО	Урядові організації
ЧСЧ	Чоловіки, які мають секс із чоловіками
ЮНЕЙДС	Об’єднана програма ООН з питань ВІЛ/СНІДу

ПРО ПОСІБ-НИК

Посібник належних практики із секс-роботи: проект в Україні був виконаний у рамках проекту **CONECTA** – *«Посилення роботи у сфері боротьби з ВІЛ/ІПСШ у середовищі секс-бізнесу України та Російської Федерації»*, який фінансувався Європейський Союзом як частина Програми EuropeAid Європейської Комісії.
Проект CONECTA виник у зв'язку із потребою посилити спроможність проектів у сфері секс-бізнесу та заходів, орієнтованих на секс - працівників у цих двох країнах, а також необхідністю зміцнення зв'язків між існуючими проектами та ініціативами.

У результаті, проект спрямований на підтримку прав людини секс-працівників шляхом розширення можливостей секс-працівників і тих, хто з ними і для них працює.

Цей посібник стосується деяких ініціатив, які були впроваджені в Україні протягом останніх років. Він заохочує і надихає тих, хто працює із або для секс-працівників, розробляти цільові та творчі програми для задоволення потреб цієї спільноти.

Перш за все, посібник призначений для тих, хто працює у сфері надання секс-послуг, в першу чергу в Україні. Крім того, він сприяє наданню добре розробленої скоординованої відповіді на фактичне становище секс-працівників. Посібник містить практичні поради, ідеї та успішні моделі, які можна застосовувати при розробці та впровадженні проектів, спрямованих на секс-працівників. Ця колекція належних практик, створена при виконанні проекту CONECTA, не є всеохоплюючою та не носить обов'язкового характеру.

Висвітлюючи різний досвід, перспективи, ініціативи та стратегії, цей посібник, як частина проекту CONECTA, прагне узагальнити і описати зусилля і досвід виконавців програм у сфері секс-бізнесу, спрямованих на підтримку та захист здоров'я, благополуччя, безпеки і прав секс-працівників.

ЦІЛІ

Посібник належних практик має три цілі:

1. Представити приклади належної практики для осіб, які надають медичні та соціальні послуги секс-працівникам, що полягають у проведенні адекватних заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я та соціальну підтримку секс-працівників, при неупередженому ставленні до них та дотриманні їх прав людини.

2. Описати випадки, які висвітлюють різний досвід проведення стратегій профілактики ВІЛ/СНІДу, впровадження і сприяння застосуванню різних цільових методів.

3. Посилити та розширити використання належних практик при роботі з секс-працівниками в Україні.

Посібник роз'яснює, які бувають належні практики при виконання проектів у сфері секс-роботи та наводить приклади деяких окремих ініціатив в Україні.

Приклади належних практик відібрані із широкого кола ініціатив, інформація про які була отримана за допомогою опитувальника, який був розісланий українським організаціям, які працюють із і для секс-працівників.

Що означає «Належна практика»

Належні практики – заходи, проекти або способи дії, які можна вважати успішними для вирішення проблем чи явищ та які дають позитивний внесок у розв'язання насущних проблем. Рамки належної практики є корисним інструментом, не тільки як спосіб навчання і поширення знань, але й для пошуку практичних шляхів щодо організації партнерства між спільнотами, урядами і приватним сектором. Належні практики дають можливість встановити необхідний зв'язок між дослідженнями і ухваленням політичних рішень, надаючи особам, які ці рішення приймають, приклади успішних ініціатив та типових проектів, які можуть зробити інноваційний і сталий внесок у розв'язання актуальних проблем суспільства[1].

Відповідно до ЮНЕСКО[2]

- Належні практики **є інноваційними:** вони розробляють нові та креативні способи розв'язання проблем, які є наслідками імміграції, бідності та соціального виключення.
- Належні практики **мають значення**: вони позитивно впливають на умови життя окремих осіб, груп людей чи спільнот.
- Належні практики **дають сталий ефект**: вони сприяють викоріненню соціального відчуження, шляхом залучення учасників.
- Належні практики **можна копіювати**: вони є моделями для розробки політичних рішень та ініціатив у інших місцях.

Належні практики у секс-роботі

Належні практики в контексті секс-роботи мають свої особливості, так як потреби та попит секс-працівників є різноманітними.

Відповідно до **інструментарію, який пропонує ВООЗ для цільових програм ВІЛ/СНІД профілактики та догляду у середовищі секс-бізнесу**[2], належні практики у проектах із секс-працівниками означають:

---

[1] *Good Practices on Health and Migration in the EU*, Document of the Conference: "Health and Migration in the EU: Better health for all in an inclusive society", September 2007

[2] United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation, in *Good Practices on Health and Migration in the EU*, Lisbon, September 2007

[2] http://www.who.int/about/copyright/en/ for conditions of use.
© World Health Organization 2004. WHO Toolkit for targeted HIV/AIDS Prevention and Care in Sex Work Settings, www.arvkit.net

■ Дотримуватись неупередженого ставлення.

■ Переконатись, що втручання не нашкодить.

■ Переконатись, що права працівників секс-бізнесу на недоторканність приватного життя, конфіденційність і анонімність поважають.

■ Поважати права людини і гідність секс-працівників.

■ Поважати точку зору секс-працівників, їх знання та життєвий досвід.

■ Залучати секс-працівників, і, при необхідності, інших членів спільноти на всіх етапах розробки і впровадження заходів.

■ Визнавати, що секс-працівники, як правило, є високо мотивованими щодо поліпшення свого здоров'я і благополуччя, і вони повинні брати участь при ухваленні рішень, які стосуються їх життя та здоров'я;

■ Розвивати потенціал і лідерство серед секс-працівників з метою сприяння їх ефективній участі та власності громади;

■ Визнавати роль клієнтів і третіх осіб у передачі ВІЛ, тобто займатись усіма особами, які перебувають у середовищі секс-бізнесу, включаючи клієнтів і третіх осіб, а не тільки секс-працівниками;

■ Визнавати та пристосовуватись до різноманітності середовища секс-бізнесу і людей, які знаходяться у ньому.

Для нарощування потенціалу постачальників послуг дуже важливим є забезпечити консультування секс-працівників і надання їм можливості брати участь на всіх рівнях. Створення спільноти, залучення секс-працівників, розширення їх прав і можливостей повинні бути в центрі всієї діяльності.

Відповідно до проекту **CONECTA**, належні практики в контексті секс-роботи повинні містити наступні чотири основні цінності:

1. Сприяння розширенню прав і можливостей секс-працівників та підвищення їх знань про свої права і можливості вибору.

2. Визнання необхідності залучення секс-працівників до розробки та реалізації проектів.

3. Визнання законним представництво секс-працівників їх організаціями та їх речниками.

4. Визнання різноманітності секторів секс-бізнесу, його середовищ і робочих ситуацій, які по-різному впливають на безпеку секс-працівників, їх права і благополуччя.

Для вибору належних практик, слід враховувати наявність наступних **компонентів комплексних послуг**, які надаються секс-працівникам:

- Доступні та прийнятні, недискримінаційні послуги для всіх секс-працівників, в тому числі для найбільш марґіналізованих.
- Надання комплексних і доречних послуг з ВІЛ / ІПСШ секс-працівникам, із врахуванням їх різноманіття і потреб.
- Надання інформації секс-працівникам – чоловікам, жінкам та транссексуалам, про ВІЛ, ІПСШ, туберкульоз, гепатити, права людини, сексуальне та репродуктивне здоров'я, постійне використання презервативів, більш безпечні умови праці, а також медичні послуги.
- Надання інформації про ВІЛ, ІПСШ та безпечний секс клієнтам та третім сторонам секс-бізнесу, в тому числі власникам секс-бізнесу і його персоналу, таксистам, міліції та місцевій владі.
- Для ліпшого розповсюдження інформації залучати освітян, які навчають за принципом рівний-рівному, та підтримувати аутріч-роботу.
- Сприяти доступу до відповідних презервативів, ліків і контрацептивних засобів.
- Сприяти доступу секс-працівників – чоловіків, жінок та транссексуалів, до повного об’єму послуг із сексуального та репродуктивного здоров’я, включаючи діагностування, лікування ВІЛ/ІПСШ та догляд за хворими на ці хвороби, а також тестування на вагітність та пост-абортний догляд.
- Сприяти підвищенню обізнаності в галузі прав і зменшити насильство, зловживання і дискримінацію.
- Підтримувати і/або захищати права секс-працівників на приватне та сімейне життя, у тому числі на догляд за дитиною.
- Забезпечити надання медичних і соціальних послуг мобільним і мігруючим секс-працівникам.
- Створити служби, дружні до ЧСЧ, а також охопити їх програмами зменшення шкоди від наркотиків і алкоголю.
- Підтримувати отримання доступу секс-працівниками до правосуддя та їх боротьбу з насильством.
- Сприяти проведенню культурних, освітніх та громадських заходів, які допомагають секс-працівникам формувати солідарність.
- Забезпечити психологічну підтримку, в тому числі консультування, працівникам секс бізнесу і тим особам, які стали жертвами сексуальних зловживань.
- Залучати секс-працівників до розробки проектів та їх впровадження.

Посібник містить **15 прикладів належної практики,** які висвітлюють компоненти комплексних послуг. Кожна належна практика – це резюме конкретних ініціатив, що проводяться в рамках більш широкого діапазону послуг, які надаються секс-працівникам в Україні.

Важливо підкреслити, що опис прикладів належної практики не містить повного переліку послуг, що надаються кожною організацією, лише тільки описи конкретних ініціатив, які допомагали успішно вирішувати завдання, що стоять перед секс-працівниками.

Приклади, представлені у цьому посібнику, висвітлюють наявні знання і потенціал організацій, що працюють із та для секс-працівників в Україні; вони також свідчать про необхідність подальшого нарощування потенціалу якісних послуг для секс-працівників, зокрема, усунення прогалин і бар'єрів у наданні їм послуг. Наведені приклади показують, як комплексні послуги можуть бути об'єднані і організовані у відповідь на актуальні потреби секс-працівників.

Реагування на потреби секс-працівників

Передумови проблем

Секс-працівники не є однорідною групою. Крім того, потреби секс-працівників виходять за рамки забезпечення їх доступом до профілактики сексуального здоров'я, догляду та лікування. З метою розробки ефективних програм у середовищі секс-бізнесу потрібний цілісний, орієнтований на особу, підхід до здоров'я, прав і благополуччя, який задовольняє різноманітні і складні потреби секс-працівників.

Проекти у сфері секс-бізнесу повинні надавати комплексні послуги, які включають:

- **Підтримку гідності.** Гідність, яка означає «високу думку про себе» і «високу самооцінку», має вирішальне значення для досягнення здоров'я і соціальної структури. Це вимагає створення неупередженого і сприятливого середовища, захисту прав секс-працівників і боротьби проти їх стигматизації та дискримінації.
- **Підтримку розширення прав і можливостей** при розвитку громад секс-працівників та їх участі у проведенні заходів, а також визначення терміну «розширення прав і можливостей» як процесу набуття впевненості в собі, почуття власної гідності, розуміння і

сили для того, щоб сформулювати проблеми, забезпечити проведення заходів щодо подолання проблем, а в більш широкому плані, щоб отримати контроль над своїм життям.

Дуже важливо вести переговори з «воротарями» секс-бізнесу – як контролерами, так і менеджерами, щоб спонукати їх заохочувати, але не примушувати секс-працівників звертатись до служб.

- **Підтримку освітньої діяльності за принципом рівний-рівному** за участю на кожному рівні теперішніх і колишніх працівників секс-бізнесу і, зокрема, заохочення їх поділитися інформацією щодо збереження власного здоров'я і забезпечення особистої безпеки з іншими секс-працівниками.
- **Забезпечення підтримки** у рамках підходу, орієнтованого на людину, у відповідь на потреби, шляхом надання відповідних послуг всередині середовища та скерування, при необхідності, до інших організацій.

Поінформованість секс-працівників

Знання про те, як знизити ризик інфікування ВІЛ / ІПСШ і що слід робити, якщо особа знаходиться у небезпечній ситуації, не обов'язково означає, що окремі секс-працівники є в змозі застосувати ці знання на практиці. На додаток до труднощів, з якими стикаються усі ті, хто вступає під час сексуальних відносин у переговори щодо безпечного сексу, можливість секс-працівників захистити себе і контролювати сексуальні послуги, які вони надають, безпосередньо залежить від вибору, який вони в змозі зробити, від третіх осіб, які контролюють їх діяльність, та від залежності деяких секс-працівників від наркотиків.

Увага профілактичних програм, головним чином, була зосереджена на підвищення рівня знань секс-працівників щодо безпечного сексу і правильного використання презервативів, однак клієнти, які відіграють вирішальну роль в успішній профілактиці ВІЛ у секс-бізнесі, були здебільшого проігноровані. Аутріч-робота також, значною мірою, є зосереджена на секс-працівниках, які працюють просто неба, в той час, як працівники секс-бізнесу, які працюють у приміщеннях, часто залишаються неохопленими деякими програмами і профілактичними послугами.

Правовий контекст і небезпечні умови праці негативно впливають на здатність секс-працівників домовлятись про постійне використання презервативів. Чим більший вибір, чим менші контроль і залежність, тим більшою є можливість секс-працівників застосувати свої знання на практиці.

Забезпечення безпечних правового і робочого середовищ є основоположними в профілактичній роботі. Як стверджує ряд спеціалізованих агенцій Організації Об'єднаних Націй[3], стигма, дискримінація і насильство є серйозними бар'єрами для секс-працівників при доступі до медичної допомоги та соціальної підтримки. Крім того, визнається, що криміналізація секс-бізнесу підвищує уразливість секс-працівників до ВІЛ / ІПСШ.

Всесвітня організація охорони здоров'я | 2012

Профілактика та лікування ВІЛ та інших захворювань, які передаються статевим шляхом, серед секс-працівників країн із низьким та середнім доходами.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ГРОМАДСЬКОЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

■ Усі країни повинні працювати у напрямку декриміналізації секс-бізнесу та ліквідації несправедливого застосування некримінальних законів і правил стосовно секс-працівників.

■ Урядам слід впроваджувати антидискримінаційні та інші закони, які поважають права людини, для захисту секс-працівників від дискримінації, насильства та порушень інших їх прав, щоб забезпечити дотримання прав людини секс-працівників і знизити їх уразливість до ВІЛ-інфекції та СНІДу. Антидискримінаційні закони та нормативні акти повинні гарантувати секс-працівникам право на послуги соціальні, фінансові та у сфері охорони здоров'я.

■ Послуги повинні бути наявними, доступними та прийнятними для секс-працівників. Вони повинні базуватись на праві на здоров'я та принципах уникнення стигми та дискримінації.

■ Насильство щодо секс-працівників є фактором ризику інфікування ВІЛ. Йому потрібно запобігати і боротись проти нього разом із секс-працівниками та організаціями секс-працівників.

Різноманітність середовищ секс-бізнесу

При впровадженні проектів серед секс-працівників вирішальне значення має визнання факту, що існує широкий спектр різних середовищ секс-бізнесу, які розташовані як просто неба, так і в приміщеннях.

Проекти повинні враховувати, що багато секс-працівників перебуває у даному середовищі тільки певний час, а деякі з них є мобільними і мігрантами. Іноді секс-працівники змінюють

[3] See the Report of the Global Commission on HIV and the Law: Risks, Rights & Health, July 2012; Report of the Special Rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health, A/HRC/14/20, 2010; UNAIDS Guidance Note on HIV and Sex Work, 2012.

середовища, в яких працюють, – деякі із них в один період часу працюють у приміщеннях, а в інший –просто неба.

Секс-працівники, які працюють ПРОСТО НЕБА

Цей термін був використаний для секс-працівників, які налагоджують контакт із клієнтами просто неба. Середовища секс-бізнесу просто неба не рекламуються, але це є ті території, де, як відомо, часто працюють секс-працівники. Секс-працівники можуть працювати на вулицях, шоссе, у парках та інших громадських місцях. Місця праці просто неба є різними у різних містах, деякі з них розташовані в житлових кварталах, деякі – у промислових зонах.

Секс-працівники, які працюють У ПРИМІЩЕННЯХ

Цей термін був використаний для секс-працівників, які налагоджують контакт із клієнтами в приміщеннях або через Інтернет. Середовища секс-бізнесу в приміщеннях часто рекламуються в засобах масової інформації або в Інтернеті. Прозорість щодо функціонування секс-роботи у приміщеннях може змінюватись залежно від законів та їх виконання на різних територіях. Секс-працівники можуть працювати з клієнтами у наступних закладах: борделях і приватних клубах, саунах, масажних салонах, барах, нічних клубах, квартирах і ескорт-агентствах.

Методи аутріч-роботи

Методи, за допомогою яких можна налагодити контакт із секс-працівниками, які працюють просто неба, та тими, які працюють у приміщеннях, є різними залежно від їх місця праці.

Секс-працівники, які працюють просто неба

Секс-працівники, які працюють просто неба, часто є найбільш помітною групою у секс-бізнесі, з якою легко можна налагодити контакт, так як вони працюють у громадських місцях, які, як правило, є легкодоступними. Тим не менше, в деяких містах, де дії правоохоронних органів націлені на цих секс працівників, останні змушені працювати у віддалених районах, які часто вважаються «небезпечними» і знаходяться настільки далеко, що багато постачальників послуг не має змоги добратись на місце та організувати там свою роботу протягом свого звичайного робочого дня.

Аутріч-послуги на вулиці є мобільними; до невеликих, чітко визначених територій, де секс-працівники працюють просто неба, аутріч-працівники добираються пішки, якщо ж ці секс-працівники не мають чітко визначених територій для праці і міняють їх час від часу, тоді аутріч-працівники використовують автомашини або спеціальний мобільний транспорт. Деякі команди, які

пересуваються на спеціальному мобільному транспорті, надають також і медичні послуги.

Низькопорогові «дроп-ін» центри були організовані у приміщеннях, розташованих на території праці секс-працівників або біля цих територій.

Секс-працівники, які працюють у приміщеннях

Ці секс-працівники можуть працювати у приміщеннях різних закладів, не завжди призначених для надання секс-послуг – апартаментах, саунах, барах, борделях, ескорт-агентствах, готелях, незалежному Інтернет-супроводі і нічних клубах. Проблеми організації секс-бізнесу в закритих приміщеннях, у першу чергу, пов'язані з доступністю, довірою і ступенем контролю, які мають керівники цих закладів, дозволяючи або забороняючи доступ надавачам сексуальних послуг.

Так як секс-бізнес функціонує поза законом, така ситуація може і часто приваблює до нього кримінальні елементи. Там, де правоохоронні органи проводять активні дії, спрямовані проти секс-бізнесу у закритих приміщеннях, секс-працівники змушені змінювати своє місцеперебування, а воротарі приміщень підозрівають надавачів секс-послуг у таємних змовах із правоохоронними органами.

При виконанні проектів, які передбачають надання послуг секс-працівникам, які перейшли працювати у приміщення, можуть виникати труднощі, пов’язані із ідентифікацією приміщень та з отриманням дозволу від осіб, які керують закладами, про доступ до секс-працівників. Менш складною справою є ідентифікація приміщень, де надаються секс-послуги, так як секс-індустрія, як і інші види бізнесу, повинна приваблювати клієнтів і, отже, майже завжди буде рекламувати серед громадськості своє місце розташування, а тому його легко знайти.

Специфічними формами для налагодження контакту із секс-працівниками, які працюють у приміщеннях, є:

■ **Організація надання аутріч-послуг** – серед послуг, які надають аутріч-працівники секс-працівникам, що працюють у приміщеннях, іноді передбачається і медичний аутріч, тобто надаються і медичні лікувальні послуги. У цих випадках слід забезпечити конфіденційність секс-працівників, щодо отриманих лікувальних послуг та результатів тестування. Спосіб організації медичного аутрічу залежить від місцевих умов і наявних ресурсів. Незалежно від використаного способу організації, медичний аутріч вимагає перемовин як із власниками закладів, так і з самими секс-працівниками, а також потребує згоди останніх на проведення.

■ **«Дроп-ін» центри** розташовані у громадських місцях, де при впровадженні проектів для секс-працівників, залежно від місцевих

умов, часто надається широкий спектр як медичних послуг, так і послуг із соціальної підтримки.

■ **Лікувальні послуги**– якщо проекти для секс-працівників проводяться на базі клінічних закладів, зазвичай венерологічних поліклінік, центрів СНІДу, де організовані прийоми секс-працівників.

КЛЮЧОВІ ЕЛЕМЕНТИ НАЛЕЖНОЇ ПРАКТИКИ

Організації секс-працівників

Одним із найбільш ефективних способів налагодження контакту та залучення секс-працівників є співпраця з організаціями, які були створені секс-працівниками та для них і які продовжують очолювати секс-працівники. Однак, враховуючи існуючі стигму і маргіналізацію секс-працівників, це не є легко або просто зробити, через наявність кримінальних законів і політики.

Підтримка за принципом рівний-рівного

Найбільш ефективним методом просування послуг для секс-працівників у середовищі секс-бізнесу є передача інформації від людини до людини. Як тільки послуги заслужили хорошу репутацію серед секс-працівників за надання конфіденційної високоякісної допомоги, що відповідає їх потребам, вони рекомендуватимуть ці послуги своїм колегам.

Особи, які надають підтримку за принципом рівний-рівному, є членами спільноти секс-працівників, які мають досвід і кваліфікацію, характерні для широкої спільноти працівників секс-бізнесу.

Залучення цих осіб забезпечує не тільки інтерпретацію кодів спільноти, але й забезпечує наслідування рольової моделі іншими секс-працівниками, підвищуючи самооцінку і впевненість у собі останніх. Становище цих осіб у спільноті секс-бізнесу дозволяє їм представляти інтереси секс-працівників перед постачальниками послуг і політиками, підвищувати обізнаність секс-працівників, організовувати та проводити з ними практичні заняття на різні

теми, які пов'язані зі зміцненням здоров'я та застосуванням практик безпечного сексу, і розширювати їх можливості шляхом формування солідарності, підтримки та порозуміння у середовищі секс-бізнесу.

Безпечний секс, використання презервативів, профілактика ВІЛ/ІПСШ

Під час виконання проектів для секс-працівників, співробітники та волонтери проектів, а також особи, які проводять освітню роботу за принципом рівний-рівному, можуть, у доступній формі, отримати знання та навички у сфері безпечного сексу, використання презервативів, профілактики ІПСШ та ВІЛ. Для забезпечення високої якості послуг, які надаються секс-працівникам, рекомендується проводити як навчання за власними програмами, так і проходити також зовнішнє фахове навчання. Ті проекти, виконавці яких мають достатній освітній рівень, є цінним ресурсом для інших постачальників послуг, які прагнуть організувати служби надання підтримки секс-працівникам або поліпшити якість таких служб і послуг, що вже надаються.

Консультування, тестування та лікування ВІЛ та ІПСШ

Під час виконання проектів для секс-працівників, співробітники та волонтери проектів можуть отримати знання та навички з інформування секс-працівників щодо доступу до консультування, тестування та лікування ВІЛ. Слід сприяти встановленню хороших робочих відносин із клініками, де лікують ВІЛ, та центрами профілактики та боротьби зі СНІДом. Якщо такі взаємовідносини не були налагоджені, дуже важливим є підтримати виконавців проектів у сфері секс-бізнесу щодо розробки таких протоколів.

Проекти, які передбачають надання медичних послуг секс-працівникам, повинні організовувати свою роботу відповідно до настанов із належної практики щодо добровільних консультування і тестування.

- Слід дотримуватись професійного кодексу та рекомендацій щодо етики поведінки з особами, які отримують послуги.
- Необхідно гарантувати повагу і конфіденційність щодо особистої інформації.
- Надавати послуги потрібно на основі добровільності та анонімності з дотриманням і захистом прав секс-працівників на фізичну цілісність і анонімність.

■ Слід надавати доступні та безоплатні послуги: соціальні, освітні та з охорони здоров’я.

Зменшення шкоди від наркотиків

Виявлені, під час виконання проекту, рівні споживання наркотиків, зокрема споживання ін'єкційних наркотиків, та наркотичної залежності, серед секс-працівників значно відрізнялись залежно від місця їх праці –просто неба чи у приміщеннях, та залежно від того, у якому місті вони працювали.

Під час виконання проектів для секс-працівників, які вживають наркотики, співробітники та волонтери проектів, а також особи, які проводять освітню роботу за принципом рівний-рівному у сфері зменшення шкоди від наркотиків, повинні отримати знання та навички щодо варіантів лікування наркозалежності та праці із наркозалежними.Слід налагодити робочі відносини із спеціалізованими наркологічними службами та мережами щодо зниження шкоди наркотиків, що дасть можливість проводити підготовку фахівців і підтримувати такі проекти для секс-працівників. Там, де такі взаємовідносини не існують, дуже важливо, щоб вони були налагоджені.

Особиста безпека і повідомлення про злочини

Насильство підвищує уразливість секс-працівників до ВІЛ / ІПСШ і загрожує їх безпеці та благополуччю. Це ускладнює реалізацію ними їх прав людини. Проекти у сфері секс-бізнесу можуть і повинні надавати інформацію та консультації про те, як знизити ризик насильства, особливо з боку міліції та осіб, які видають себе за клієнтів.

Виконавці проектів у сфері секс-бізнесу можуть працювати разом із секс-працівниками, розробляючи поради для них щодо особистої безпеки. Посібник описує деякі практики, яких дотримуються, в основному, організації секс-працівників. Ці практики дали можливість знизити ризик насильства серед секс-працівників і поліпшити доступ останніх до правосуддя у випадках насильства та жорстокого поводження. Моніторинг та документування випадків насильства є основними компонентами проектів у сфері секс-бізнесу.

Адвокація та лобіювання

Адвокація є будь-якою дією, спрямованою на зміну політики, позиції або програми будь-якого типу установи.

НУО, що працюють із та для секс-працівників, мають багато форм, за допомогою яких можуть здійснювати адвокаційну та лобістську діяльність. Нижче будуть висвітлені деякі важливі елементи належних практик, які можуть бути використані при впровадженні проектів у сфері секс-бізнесу, та сприяти участі секс-працівників у боротьбі за розширення своїх прав і можливостей.

Розробка і оголошення адвокаційних закликів, створення коаліцій, представлення переконливих презентацій, мобілізація політичних змін, мобілізація громадськості, формування партнерства, проведення соціального маркетингу та маркетингу за допомогою засобів масової інформації.

Прикладами адвокаційних дій можуть бути підвищення рівня поінформованості громадськості щодо секс-бізнесу та формування підтримки щодо розв'язання основних потреб секс-працівників. При плануванні кампаній щодо підвищення обізнаності громадськості іноді забувають про адвокацію і лобістські зусилля, але, однак, вони можуть бути життєво важливими для забезпечення постійної підтримки з боку урядів і організацій громадянського суспільства.

Приклади:

- Формування стратегічних альянсів і партнерських відносин із урядом, громадянським суспільством та міжнародними організаціями.
- Зустріч із політиками всіх рівнів влади, але, в першу чергу, із міністрами та іншими посадовими особами, які мають владу та можливість надати ресурси.
- Культивування політичних активістів при проведенні успішних кампаній.
- Визначення аудиторій – пропаганда має бути спрямована на осіб, які уповноважені ухвалювати рішення, та тих, які мають на них вплив, в тому числі на представників засобів масової інформації.
- Використання актуальних даних і досліджень має велике значення для ухвалення рішень, пошуку шляхів розв'язання проблем і встановлення реалістичних цілей. Якісні дані можуть бути використані як переконливі аргументи, що має важливе значення у дискусіях, які стосуються прав людини у сфері секс-бізнесу.
- Зміна планів на майбутнє та позицій постачальників послуг.

Ключові прогалини

НУО та урядові установи в Україні, як правило, мають потенціал для надання якісних і комплексних послуг секс-працівникам. Однак, проект CONECTA виявив прогалини і потреби в організації їх надання.

Відсутність охоплення проектами для секс-працівників деяких географічних територій та середовищ секс-бізнесу: надання послуг із профілактики ВІЛ організовано у великих містах і/або для секс-працівників, які працюють на вулицях.

■ **Бар'єри** | Брак ресурсів та відсутність національного картування місць розміщення секс-бізнесу та опису ситуацій у його середовищах.

■ **Рекомендації** | Слід систематично проводити національне картування місць розміщення секс-бізнесу, бажано щороку, так як його середовища є змінними і мобільними. Послуги для секс-працівників повинні надаватись у такий час і в тих місцях, коли і де вони будуть для них доступні.

■ **Приклад** | Міжнародний благодійний фонд «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні» – основний отримувач коштів Глобального фонду в Україні, шляхом впровадження декількох локальних проектів зміг забезпечити більш широке охоплення середовищ секс-бізнесу. У посібнику описані дві належні практики, впроваджені цією організацією, які сприяли подальшому збільшенню охоплення послугами з профілактики ВІЛ секс-працівників різних регіонів та середовищ.

Відсутність інтеграції у наданні послуг між державними постачальниками послуг та громадянським суспільством

■ **Бар'єри** | Основною перешкодою є відсутність практики співпраці та системи скерувань між державними надавачами послуг та громадянським суспільством. Інтеграція соціальних, медичних та юридичних послуг є обов'язковою для вирішення різноманітних потреб секс-працівників. Надавачі послуг, які працюють поодинці, не в змозі забезпечити секс-працівникам реальну соціальну підтримку та розширення їх прав і можливостей.

■ **Рекомендації** | Для надання послуг відповідного рівня з профілактики ВІЛ / СНІДу, догляду та лікування, дуже важливо працювати на основі комплексного підходу. Відкрите та неупереджене партнерство при наданні послуг та організації

системи скерувань, спрямоване на досягнення спільної мети, має важливе значення для забезпечення секс-працівників комплексною підтримкою та послугами.

■ **Приклад** | Центр «Жінка для жінки», створений «Молодіжним Центром жіночих ініціатив» впровадив інтегровану систему надання послуг для задоволення потреб в охороні здоров'я та соціальній допомозі секс-працівниць м. Севастополя. Модель цієї ініціативи представлена як приклад належної практики у цьому посібнику.

Відсутність доступу до послуг охорони здоров'я незареєстрованих / незастрахованих секс-працівників та секс-працівників-мігрантів

■ **Бар'єри** | Відсутність документів у деяких національних секс-працівників або секс-працівників мігрантів суттєво обмежує їх доступ до системи охорони здоров'я України.

■ **Рекомендації** | Проводячи свою політику, уряди повинні вирішувати проблеми, пов'язані із ризиками для здоров'я цих осіб, які не мають доступу до системи охорони здоров'я країни.

■ **Приклад** | Українська НУО «Дорога додому» організувала у м. Іллічівську дроп-ін центр для всіх секс-працівників, незалежно від їх громадянства чи ситуації. Секс-працівники-мігранти мають велику користь від послуг, які їм там надаються, так як вони не можуть отримати без бюрократичних перешкод безоплатних послуг в інших медичних закладах.

Цей приклад надання мігрантам можливості своєчасно отримати безоплатні послуги опиманий у цьому посібнику як належна практика.

Відсутність доступу до послуг у сфері охорони здоров'я секс-працівників – чоловіків та транссексуалів

■ **Бар'єри** | Секс-працівники – чоловіки та транссексуали, майже не мають доступу до послуг у сфері охорони здоров'я, у зв'язку з чим, їх, як правило, не охоплюють проектами у сфері секс-бізнесу, які проводяться в Україні.

■ **Рекомендації** | Послуги можуть і повинні бути пристосовані для вирішення конкретних потреб секс-працівників - чоловіків і транссексуалів, країни. Послуги мають бути доступними, так як більшість секс-працівників – чоловіків і транссексуалів, рекламують свої послуги через Інтернет.

■ **Приклад** | Українська неурядова організація –ВБО «Конвіктус Україна» після налагодження контактів із секс-працівниками –

транссексуалами та вивчення їх потреб почала надавати їм цільові послуги. Ця ініціатива висвітлена у посібнику як належна практика.

Відсутність у спільноті секс-працівників комплексних та інтегрованих систем повідомлень про загрозу особистій безпеці та скоєні злочини

■ **Бар'єри** | Секс-працівники зазнають непропорційно високого рівня насильства в Україні, в основному, з боку осіб, які видають себе за клієнтів і співробітників правоохоронних органів. Відсутність легалізації секс-бізнесу в Україні призводить до того, що якщо секс-працівники поскаржаться на злочин насильства або експлуатації, пов'язаний із секс-бізнесом, вони будуть оштрафовані. Розробка систем повідомлень про загрозу особистій безпеці секс-працівника та про скоєні злочини проводиться тільки окремими проектами, які працюють у сфері секс-бізнесу.

■ **Рекомендації** | Боротьба із насильством щодо секс-працівників повинна бути основним пріоритетом при організації послуг для них; політикам та представникам правоохоронних органів слід розробити протоколи дій (відповідно до реалій і можливостей країни); співробітники правоохоронних органів повинні пройти тренінги з цього питання; необхідно боротись із корупцією у правоохоронних органах шляхом налагодження контактів із міліцією і подання скарг до правозахисних установ. Насильство щодо секс-працівників повинно розглядатись як відповідний фактор ризику їх здоров'я і вразливостей. Крім того, необхідно проводити заходи, спрямовані на боротьбу з насильством, якого зазнають уразливі групи населення.

■ **Приклад** | Організація секс-працівників України – Всеукраїнська Ліга «Легалайф», застосовує належну практику, яка полегшує доступ секс-працівників до правосуддя. Інші організації також надають юридичні консультації та допомогу секс-працівникам. Ці приклади наведені у даному посібнику.

Відсутність представництва та участі організацій секс-працівників

■ **Бар'єри** | Для залучення секс-працівників є практичні перешкоди, такі як їх нелегальний статус, дискримінація, соціальна установка, осудливе відношення до них. Ці чинники обмежують розширення прав і можливостей секс-працівників і мінімізують можливості лідерства серед них. Слід ліпше підтримувати впровадження належних практик у цій сфері.

■ **Рекомендації** | Щоб забезпечити участь громадськості у проведенні профілактики та лікування, слід цю громадськість згуртувати; це, в першу чергу, стосується впровадження заходів у специфічних спільнотах. Важливо усвідомити важливість

розширення прав і можливостей членів спільноти, створювати моделі лідерства, а також проводити навчання за принципом рівний-рівному. Крім того, до розробки та реалізації політики повинні бути безпосередньо залучені секс-працівники та їх представницькі організації.

■ **Приклад** | Всеукраїнська ліга «Легалайф»–організація секс-працівників України, проводить тренінги з лідерства серед секс-працівників та розробляє спеціальні програми з ними та для них.

Стигматизація та дискримінація секс-працівників

■ **Бар'єри** | Професіонали, які надають багато послуг у державних закладах, часто відносяться до секс-працівників осудливо і дискримінують їх. Багато секс-працівників не довіряють постачальникам послуг, у результаті чого перші не отримують точної інформації про послуги та свої права.

■ **Рекомендації** | Розробити антидискримінаційну програму навчання (у співпраці з виконавцями проектів у сфері секс-бізнесу) для сенсибілізації політиків і фахівців, що працюють із секс-працівниками. Розробити та розповсюдити рекламні та освітні матеріали про наявні послуги для секс-працівників, їх право на доступ до цих служб і повагу до себе зі сторони надавачів послуг.

■ **Приклад** | Працівники *Кризового центру* для жінок БФ «Салюс», де надаються медичні послуги секс-працівницям, проводять тренінги з етики надання послуг та професійної поведінки для медичних працівників закладів, з якими співпрацює центр.

КОЛЕКЦІЯ

Належні практики, вибрані для цього посібника, є успішними і творчими прикладами того, як деякі неурядові та урядові організації розробляють стратегії та організують співпрацю для того, щоб подолати несприятливі чинники середовища для впровадження програм з профілактики ВІЛ в Україні. Незважаючи на те, що фінансування є обмеженим та існує багато прогалин, ці організації ефективно впливають на задоволення різноманітних потреб секс-працівників. У посібнику описані 19 належних практик, які впроваджені в Україні.

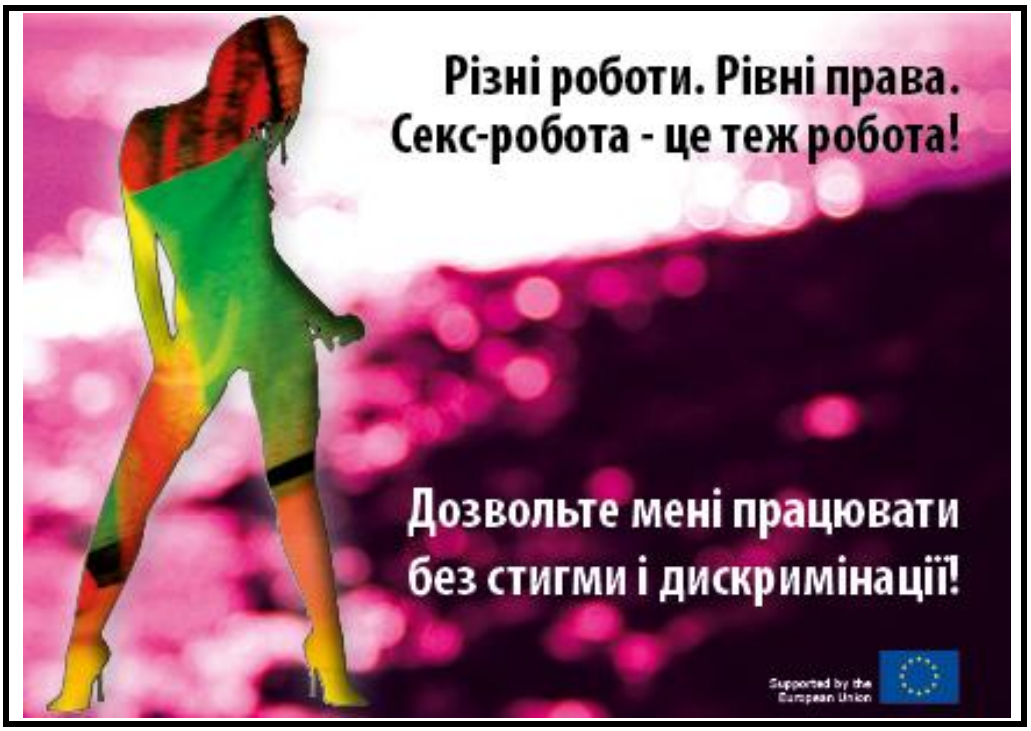

Належні практики | УКРАЇНА

1. Сталість | Вінниця | Україна

Батьківські права секс-працівників

ВИКЛИК

В останні роки збільшилась кількість секс-працівників та споживачів наркотиків, які були позбавлені батьківських прав.

ДІЯЛЬНІСТЬ

2009 року НУО «*Сталість*» почала впроваджувати проект у спільноті секс-працівників, спрямований на запобігання позбавлення їх батьківських прав та скерування їх дітей до дитячих будинків. Метою проекту є зниження стигми секс-працівниць – матерів. Стигматизація секс-працівників в Україні часто призводить до позбавлення їх батьківських прав.

Так як більшість секс-працівниць є матерями-одиначками, персонал проекту допомагає секс-працівницям доглядати за своїми дітьми і організувати отримування соціальних пільг від держави. Двічі на тиждень на базі організації проводяться заходи для дітей секс-працівниць. Ці заходи є різними: від допомоги дітям у підготовці домашніх завдань до організації пізнавальних ігор,

занять малюванням та рукоділлям. Для цієї групи секс-працівниць-матерів також регулярно проводяться семінари, під час яких вони отримують інформацію, що стосується їх правового статусу, у першу чергу, питань щодо їх материнських обов'язків і прав, а також набувають практичних навичок з догляду за дітьми.

Проект приносить користь як секс-працівницям, так і їх дітям. Секс-працівниці знайшли місце, де вони можуть поговорити про свої материнські права і обов'язки з іншими секс-працівниками, а також навчитись, як отримати адекватну підтримку з боку держави. Одночасно з цим, їх дітям подобається сприятливе і недискримінаційне соціальне середовище, у якому вони спілкуються з іншими дітьми.

На початку проекту організація підтримала 19 дітей і 8 секс-працівниць. Число осіб, охоплених проектом, з тих пір зростає.

КРОКИ

- Оцінка потреб та планування заходів.
- Створення груп самодопомоги секс-працівниць, які мають дітей.
- Тренінги соціальних працівників щодо потреб секс-працівників.
- Фандрейзинг.

РЕЗУЛЬТАТИ

Секс-працівниці беруть активну участь у проекті і підтримують одна одну, піклуючись про своїх дітей через механізм самодопомоги спільноти і планування сім'ї. З початку проекту не було випадків, щоб секс-працівницю позбавими материнських прав.

УРОКИ

- Співпрацюйте з секс-працівницями, які ризикують бути позбавлені материнських прав, допомагайте їм у догляді за дітьми та отриманні соціальних пільг.
- Повага до сімейного життя секс-працівників є основним правом людини і потребує підтримки зі сторони осіб, які надають їм послуги.
- Створюйте атмосферу солідарності серед секс-працівниць – матерів, допомагаючи їм розвивати впевненість у собі і ставати активними волонтерами в організації.
- Переконуйте соціальних працівників і державних службовців про необхідність боротьби із стигматизацією секс-працівників та підвищення їх здатності відстоювати свої батьківські права

2.a Благодійний фонд «Салюс» | м. Львів | Україна

www.salus.org.ua

Кризовий центр

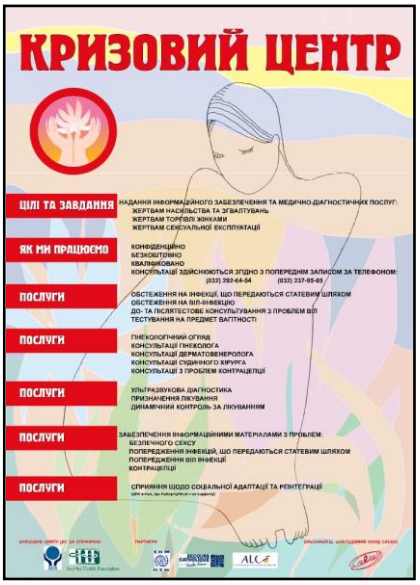

ВИКЛИК

Секс-працівники часто стають жертвами насильства через несприятливі правове і соціальне середовища в Україні. Криміналізація секс-роботи, стигматизація та дискримінація негативно позначаються на секс-працівниках.

ДІЯЛЬНІСТЬ

Благодійний фонд «Салюс» створив *Кризовий центр* для жінок, які зазнали насильства та потребують підтримки у кризовій ситуації. Жінки, які були жертвами насильства, сексуального насильства, торгівлі людьми та економічної експлуатації, можуть отримати комплексний пакет безоплатних послуг. У центрі надаються медичні, психологічні, соціальні та юридичні послуги та забезпечується підтримка жертвам. У даний час ці послуги можуть отримати всі секс-працівники.

Кризовий центр був створений у 1996 році, але тільки з 1999 року він почав надавати послуги всім секс-працівницям. Мульти-професійна команда (гінеколог, дерматовенеролог, медсестра, психолог і юрист) пройшла спеціальну підготовку, під час якої засвоїла спеціальні навички щодо праці із секс-працівницями та задоволення їх потреб у кризовій ситуації. Такі ж тренінги були проведені і для лікарів-спеціалістів медичних закладів, куди найчастіше, скеровуються секс-працівниці. Надається широкий спектр послуг, як у сфері сексуального та репродуктивного здоров'я (добровільне тестування, обстеження, інформування), так і щодо психологічного консультування (щомісячні консультації психолога). При потребі жінки скеровуються у лікарні м. Львова. Пацієнткам гарантовані конфіденційність та анонімність. Правова інформація та соціальна підтримка також включені в пакет послуг.

У *Кризовому центрі* секс-працівниці не тільки отримують підтримку, але й там вони також можуть документувати випадки насильства щодо них. Насильство розглядається як серйозне порушення прав секс-працівників, тому секс-працівницям пропонується повідомляти про осіб, які вчинили зловживання або

злочини проти них. Така діяльність доповнює роботу аутріч-працівників та мобільної амбулаторії *БФ «Салюс»*.

КРОКИ

■ Створення кризового центру.

■ Відбір та підготовка спеціалістів мультипрофесійної команди.

■ Укладання угод про співпрацю з медичними і соціальними установами (меморандум про взаєморозуміння).

■ Організація тренінгів з етики надання послуг та професійної поведінки для медичних працівників закладів, з якими співпрацює центр.

■ Поширення інформації про послуги, що надаються, через мережі, аутріч-заходи та секс-працівників.

■ Надання цільових послуг відповідно до потреб секс-працівників.
■ Анонімне документування випадків насильства щодо секс-працівників.

■ Надання правових консультацій юристами, які спеціалізуються у питанням правової підтримки секс-працівників.

РЕЗУЛЬТАТИ

Кризовий центр співпрацює із іншими неурядовими організаціями та державними закладами. Він бере участь у системі скерувань секс-працівників у інші заклади, що гарантує успішне впровадження заходів. Надання послуг, які задовольняють різноманітні потреби секс-працівниць, які опинились у кризовій ситуації, виявилось ефективною стратегією для подолання негативних наслідків насильства.

УРОКИ

■ Необхідною передумовою є забезпечення надання безкоштовних та анонімних послуг

■ Клініка повинна бути акредитованою, надавати медичні послуги згідно клінічних протоколів, забезпечувати конфіденційність особистих даних пацієнток і контролювати перебіг їх клінічної ситуації.

■ Найбільш важливим є забезпечення співпраці різних закладів та надання якісних і стійких медичних послуг відповідно до клінічних протоколів та проведення тренінгів медичних працівників щодо професійної етики по відношенню до секс-працівників.

2.б Благодійний фонд «Салюс» | м. Львів | Україна

www.salus.org.ua

Надання цільових послуг секс-працівникам-підліткам

ВИКЛИК

Серед осіб, які надають секс-послуги, є багато підлітків, які особливо вразливі до ВІЛ / ІПСШ та часто зазнають насильства і жорстокого поводження. Ця ключова група населення часто не охоплюється програмами профілактики ВІЛ-інфекції серед працівників секс-бізнесу, так як особи у віці до 18 років, які надають секс-послуги за гроші, або не вважаються секс-працівниками, або ними не є. Цільові послуги повинні задовольняти потреби тих підлітків, які займаються секс-бізнесом.

ДІЯЛЬНІСТЬ

У 2011 році *Благодійний фонд «Салюс»* розпочав проект, цільовою групою якого були підлітки Львівській області, які надають сексуальні послуги. Проект був підтриманий ЮНІСЕФ та впроваджений на місцевому рівні у співпраці з державними установами: Львівським обласним центром з профілактики та боротьби зі СНІДом, Львівським обласним центром професійно-технічної освіти та клініками, дружніми до молоді. Львівський обласний центр професійно-технічної освіти скеровував до виконавців проекту підлітків, які перебували у складних життєвих обставинах, а *БФ «Салюс»* організовував для підлітків, які займаються секс-бізнесом, тренінги, спрямовані на розширення їх прав і можливостей. Найактуальнішими темами тренінгів були питання репродуктивного здоров'я і міжособистісних відносин. Учасники тренінгів отримали декілька цільових листівок про профілактику ВІЛ / ІПСШ та записник із корисними телефонами та адресами організацій.

При виконанні проекту *БФ «Салюс»*співпрацював із шістьма клініками, дружніми до молоді (трьома у м. Львові та трьома в малих містах Львівської області). Проект сприяв легкому та спеціалізованому доступу секс-працівників-підлітків до медичної допомоги в цих клініках. Працівники мобільної амбулаторіє БФ «Салюса» виявляли місця і середовища, де підлітки надавали секс-послуги.

КРОКИ

■ Створення місцевої мережі установ, що забезпечують отримання підлітками мультисекторальних послуг, та цільової моделі їх співпраці.

■ Проведення тренінгів для підлітків, які перебувають в складних життєвих обставинах, в тому числі для тих, які надають секс-послуги, з питань, які є для них актуальними.

■ Забезпечення дівчат та молодих жінок у віці від 14 до 19 років мультисекторальними послугами (медичні обстеження, тестування на ВІЛ та ІПСШ, консультації юриста та психолога).

РЕЗУЛЬТАТИ

За рік реалізації проекту у тренінгах, організованих *БФ «Салюс»*, взяли участь 600 дівчат. Серед учасниць тренінгів більш ніж 100 дівчат у віці 14-19 років отримали доступ до мультисекторальних послуг: медичних, діагностичних, соціальних та юридичних.

УРОКИ

■ Найбільш важливим є створення мережі організацій, у першу чергу державних, з якими НУО співпрацює з метою ефективного задоволення всіх потреб підлітків, які перебувають в складних життєвих обставинах, а також тих, які надають секс-послуги.

■ Враховуючи специфічні потреби та високу вразливість підлітків, які займаються секс-бізнесом, слід надавати їм цільові послуги, які спрямовані на задоволення їх потреб.

3. «Дорога додому» | м. Іллічівськ | Україна

www.rc.aids.ua

Охоплення аутріч-роботою різних середовищ секс-бізнесу

ВИКЛИК

Місто Іллічівськ – це порт з інтенсивним рухом автомобільно-залізничних перевезень. Завдяки своєму економічному розвитку, у місті є багато відвідувачів і сезонних робітників. Число секс-працівників у місті зростає, однак кількість проведених аутріч-заходів та впроваджених цільових профілактичних програм є незначними.

ДІЯЛЬНІСТЬ

У січні 2012 року НУО «Дорога додому» організувала цільовий аутріч-проект, спрямований на зниження уразливості секс-працівників до ВІЛ / ІПСШ. Виконавці проекту були навчені виявляти і налагоджувати контакт із різними групами секс-працівників у місті. Раніше організація, у рамках програми зменшення шкоди, надавала послуги тільки секс-працівникам, які споживали ін'єкційні наркотики.

Після створення дроп-ін центру та впровадження регулярних аутріч-заходів, як серед секс-працівників, які працюють просто неба, так і серед тих, які працюють у приміщеннях, вдалось налагодити контакт із різними групами секс-працівників, в т.ч. і мігрантами, та забезпечити надання їм медичних послуг, психологічного консультування і підтримки. Широке впровадження аутріч-заходів серед секс-працівників, які працюють у приміщеннях, дало можливість надавати комплексні послуги секс працівникам, які працюють у барах і клубах на території порту. З останніми працівники цієї НУО раніше не мали контактів.

Протягом перших восьми місяців виконання проекту більш, ніж 200 секс-працівників, отримали безоплатні, анонімні та мультисекторальні послуги. Кількість налагоджених контактів поступово збільшується.

КРОКИ

■ Оцінка та картування різних форм та розташування середовищ секс-бізнесу.

■ Розробка аутріч-методів, для того, щоб налагодити контакт із різними підгрупами секс-працівників та різними середовищами секс-бізнесу.

■ Виявити середовища секс-бізнесу в приміщеннях та забезпечити домовленість із воротарями – особами, які контролюють доступ до секс-працівників у цих закладах.

■ Інформувати осіб-воротарів та переконати їх у доцільності проведення профілактичних програм.

■ Оцінка потреб секс-працівників, проведена за їх участю.

■ Підбір мультипрофесійної команди та її підготовка для виконання проекту.

■ Впровадження настанов з етики надання послуг та професійної поведінки аутріч-команди.

■ Видання спеціальних інформаційних матеріалів.

■ Створення постійно діючої системи реєстрації, в основу якої покладений принцип анонімності споживачів послуг.

РЕЗУЛЬТАТИ

Виконання проекту дало можливість ширше охопити заходами секс-працівників у місті, а також розробити успішні аутріч-методи, за допомою яких вдалось, серед інших груп секс-працівників, налагодити контакт із секс-працівниками-мігранами та із тими, які працюють у приміщеннях.

УРОКИ

- Враховуючи, що становище секс-працівників постійно змінюється, слід постійно проводити моніторинг та оцінку потреби у цільових послугах, а також методів, які використовуються аутріч-працівниками.
- Наявність дроп-ін центрів та проведення аутріч роботи серед секс-працівників, які працюють як у приміщеннях, так і просто неба, а також мігрантів дають доступ секс-працівникам, при їх високій мобільності, різних клієнтах та різних умовах праці, до інформаційних матеріалів, медичних та гігієнічних засобів, тестування на ВІЛ / ІПСШ, допомоги в реєстрації ВІЛ-інфікованих осіб у Центрі з профілактики та боротьби зі СНІДом, лікування, психологічної підтримки та консультування.
- Відкритий діалог та співпраця з секс-працівниками зменшили бар'єри у довірі та призвели до розробки більш досконалих аутріч-методів.

4. Хмельницька обласна асоціація сприяння вирішенню проблем наркоманії та СНІДу «Вікторія» | Міліція | Хмельницька область | Україна

www.victoriya.km.ua

Залучення працівників міліції до впровадження соціальних змін

ВИКЛИК

Представників правоохронних органів слід інформувати про те, що секс-працівники є дуже уразливими до ВІЛ/ІПСШ та переконувати в доцільності співпраці при впровадженні профілактичних програм.

ДІЯЛЬНІСТЬ

Співпраця НУО «Вікторія», яка з 2007 року надає різносторонні послуги секс-працівникам, та працівниками міліції на залізниці – це приклад переконання представників правоохоронних органів щодо доцільності проведення програм з профілактики ВІЛ.

Мета цієї співпраці – залучення представників правоохоронних органів до впровадження соціальних заходів шляхом проведення для них тренінгів, на яких висвітлюються питання поваги до прав людини секс-працівників та скерувань їх до організації для надання послуг.

Отже, після тренінгів працівники міліції стають партнерами працівників НУО при впровадженні профілактичних програм серед секс-працівниць. Міліціонери поважають та захищають право секс-працівників на охорону здоров'я. Внаслідок цієї співпраці виникла ефективна стратегії в галузі громадського здоров'я, яка сприяла поліпшенню доступу секс-працівників до послуг та захисту їх прав. Міністерство внутрішніх справ підтримує цю ініціативу.

КРОКИ

- Укладення угод між НУО та державними закладами, які надають підтримку жінкам у кризових ситуаціях та/або працюють у сфері профілактики та лікування ВІЛ/СНІДу.
- Підготовка осіб, які надають послуги секс-працівникам, з питань потреб останніх (тренінги, семінари).
- Надання різносторонніх послуг секс-працівникам.
- Створення постійно діючої системи реєстрації, в основу якої покладений принцип анонімності споживачів послуг.

РЕЗУЛЬТАТИ

Найбільш вагомим досягненням цього проекту була можливість створити спільну платформу для неурядових та урядових (правоохоронних органів, організацій соціального захисту та центрів з профілактики та боротьби зі СНІДом) організацій для спільної протидії уразливості секс-працівників до ВІЛ/ІПСШ.

Позитивний результат проекту – зацікавленість правооохоронних організацій у співпраці з громадянським суспільством при впровадженні стратегій профілактики ВІЛ-інфекції.

УРОКИ

- Співпраця з державними службовцями при впровадженні програм з профілактики ВІЛ є обов'язковою умовою для зменшення уразливості секс-працівників до ВІЛ-інфекції.
- Для подальшої розробки програм та тренінгів, метою яких є підвищення зацікавленості до виконання програм профілактики, слід розробляти протоколи.

5.a **Всеукраїнська Ліга «Легалайф»**

|м.Кіровоград, м. Маріуполь, м.Вінниця|Україна

www.legalife.com.ua

Журнал «Ліліт», який видають секс-працівники для секс-працівників

ВИКЛИК

У засобах масової інформації нечасто можна почути голоси секс-працівників, вони рідко обмінюються своїм досвідом та знаннями.

ДІЯЛЬНІСТЬ

Всеукраїнської Ліга *«Легалайф»* – єдина в Україні організація секс-працівників. 2012 року філіал Всеукраїнської Ліги *«Легалайф»* у м. Кіровограді почав видавати журнал «Ліліт»[4], який описує життєві історії та стратегії секс-працівників. Метою журналу є зменшення стигми та дискримінації секс-працівників. Часопис дає можливість секс-працівникам поділитись своїм особистим досвідом з іншими секс-працівниками країни та сформувати свій рух, спрямований на підвищення солідарності спільноти, захисту прав людини секс-працівників та поліпшення їх доступу до охорони здоров'я. Часопис також звертає увагу громадськості та соціальних працівників на питання, важливі для секс-працівників.

Журнал висвітлює широкий діапазон тем від охорони здоров'я до безпеки і прав людини працівників секс-бізнесу. Часопис прагне показати різні точки зору та різноманітний досвід секс-працівників та їх громад і поширює послання: «Секс-робота – це теж робота». У даний час журнал розповсюджується серед секс-працівників у всіх областях України.

[4] http://legalife.com.ua/gazeta-lilit/

КРОКИ

■ Вибір тих тем, які є найцікавішими для секс-працівників.

■ Створення можливостей для обговорення та обміну думками.

■ Підвищення обізнаності громадськості щодо секс-бізнесу, оприлюднення точок зору секс-працівників та сприяння розширенню можливостей їх спільнот.

■ Мобілізація різних спільнот секс-працівників.

РЕЗУЛЬТАТИ

Журнал *«Ліліт»* є популярним серед різних секс-працівників, так як він видається ними і для них. Це успішний приклад мобілізації спільноти, розширення прав і можливостей секс-працівників і підвищення обізнаності широкої громадськості.

УРОКИ

■ Неурядові організації секс-працівників – найбільш ефективний канал комунікації з працівниками секс-бізнесу, так як мова, яку використовують у своїх публікаціях і матеріалах ці організації, є доступною та цікавою для секс-працівників.

■ Для розширення можливостей секс-працівників слід оприлюднити дані щодо різноманітності їх спільнот і зміцнювати солідарність між їх різними групами.

5.б Всеукраїнська Ліга «Легалайф»

|м.Кіровоград, м. Маріуполь, м.Вінниця|Україна

www.legalife.com.ua

Права секс-працівників – це права людини!

ВИКЛИК

Рівні насильства, включаючи вбивства, проти секс-працівників є високими в Україні. Адвокація прав людини секс-працівників має основоположне значення для викорінення насильства, а також незаконних затримань та залякування з боку міліції.

ДІЯЛЬНІСТЬ

Організація секс-працівників України Всеукраїнська Ліга *«Легалайф»* (філії у містах Маріуполі та Вінниці) розробила цільову інформаційну кампанію, щоб відстояти права і свободи секс-працівників. Кампанія проходила 17 грудня 2012року в двох містах України – Маріуполі та Вінниці. 17 грудня у світі відзначається як Міжнародний день боротьби проти насильства щодо секс-працівників. Цього дня члени «Легалайф» виходять на вуличну демонстрацію, щоб висловити свій протест проти насильства по відношенню до секс-працівників.

2012 року секс-працівники вийшли на демонстрацію зі своїми червоними парасольками, протестуючи проти насильства щодо них та вимагаючи від державних органів захищати їх права людини. Демонстрація із червоними парасольками відбулась у парку, де працюють деякі секс-працівники.

У даний час «Легалайф» здійснює проект щодо документування порушень прав людини по відношенню до секс-працівників, у тому числі і тих порушень, які вчиняють співробітники правоохоронних органів. Виконавці проекту збирають і готують відео і аудіо докази порушень, а також надають допомогу секс-працівникам при складанні скарг на незаконні арешти і затримання. Секс-працівників навчають, як відстоювати свої права громадянина та людини.

КРОКИ

■ Мобілізація спільнот секс-працівників.

■ Організація адвокаційних кампаній.

■ Вибір дати проведення заходу, бажано міжнародний день секс-працівників.

■ Об’єднання кампаній для створення більш широкої національної адвокаційної стратегії.

РЕЗУЛЬТАТИ

Адвокаційні заходи, проведені *«Легалайф»*, вплинули на поведінку працівників міліції, як тільки вони дізнались про чітко сформульовану стратегію боротьби з насильством. Поєднання інформаційно-пропагандистської кампанії із документуванням випадків насильства щодо секс-працівників призвело до сенсибілізації працівників міліції і знизило рівень насильства.

УРОКИ

- Слід на рівні спільнот підтримувати потреби в адвокації, шляхом підвищення обізнаності секс-працівників щодо своїх прав та розширення їх можливостей у відстоюваню цих прав.
- Мета вуличних демонстрацій повинна бути у рамках ширшої адвокаційної стратегії.

6.a МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні» | НАЦІОНАЛЬНІ ПРОЕКТИ | Україна

www.aidsalliance.org.ua

Збільшення охоплення аутріч-роботою: мобільні підрозділи

ВИКЛИК

У 2007 році , за даними оцінки, тільки 9% секс-працівників України отримали комплексний пакет послуг з профілактики ВІЛ. Щоб збільшити охоплення профілактичними послугами, потрібно було розробити та впровадити ефективні методи аутріч-роботи.

ДІЯЛЬНІСТЬ

З 2008 року *МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні»* – головний одержувач коштів *Глобального фонду для боротьби зі СНІДом, туберкульозом та малярією* в країні, розробили проект для нарощування потенціалу місцевих аутріч-організацій шляхом

забезпечення організацій для аутріч-роботи мобільними амбулаторіями. 12 областей України отримали користь від цієї ініціативи. Збільшилось охоплення секс-працівників аутріч-роботою та поліпшилась якість послуг, що їм надаються.

Мобільні амбулаторії щодня виїжджають у містах Києві, Львові, Полтаві, Донецьку, Херсоні, Харкові, Дніпропетровську, Черкасах, Вінницькій, Луганській, Миколаївській областях та в АР Крим. Усі мобільні амбулаторії укомплектовані міждисциплінарними аутріч-командами, які розповсюджують роздаткові матеріали та інформацію, надають уразливим групам населення, в тому числі і секс-працівникам, послуги з діагностики та зі зменшення шкоди.

Ці проекти також передбачають забезпечення секс-працівників соціальним супроводом, психологічною та правовою підтримкою.

КРОКИ

■ Укладання угод між *МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні»*та організаціями, які надають послуги секс-працівникам.

■ Укомплектування мобільних амбулаторій обладнанням, медичними та допоміжними матеріалами.

■ Формування мультипрофесійних команд.

■ Надання не тільки медичних послуг, але й соціальної та правової підтримки.

■ Залучення секс-працівників до проекту – система рівний-рівному.

■ Створення постійно діючої системи реєстрації, в основу якої покладений принцип анонімності споживачів послуг.

■ Поширення інформації про заходи в країні за допомогою ВІЛ/СНІД веб-сайтів.

РЕЗУЛЬТАТИ

У результаті виконання цього проекту, у 2012 році відсоток охоплення секс-працівниць профілактичними програмами зріс до 40,3%, що становило близько 28636 осіб. Реалізація проекту дала можливість не тільки збільшити число охоплених жінок секс-бізнесу, але й поліпшити якість наданих їм послуг.

УРОКИ

■ Програми з профілактики ВІЛ повинні розширюватись і урізноманітнювати своє охоплення та аутріч-заходи, для того, щоб налагодити контакт із різними групами секс-працівників.

■ Щоб ліпше поширювати інформацію та матеріали, аутріч-працівники повинні пройти навчання та інтегруватись із секс-працівниками, які підтримують впровадження проекту за принципом рівний-рівному.

■ Залучення секс-працівників до реалізації проекту призводить до збільшення кількості учасників проекту та підвищує довіру секс-працівників до виконавців проекту.

6.б МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні» | НАЦІОНАЛЬНІ ПРОЕКТИ | Україна

www.aidsalliance.org.ua

Втручання силами рівних

ВИКЛИК

Доведено, що застосування в проектах для секс-працівників моделі «Втручання силами рівних» є найбільш успішним способом поширення інформації та матеріалів серед прихованих груп населення. Ця модель вимагає подальшого впровадження в Україні, зокрема, в програми профілактики ВІЛ.

ДІЯЛЬНІСТЬ

2010 року *МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні»* розробив і впровадив національний проект «Профілактика ВІЛ серед жінок секс-бізнесу за моделлю «Втручання силами рівних». Ця модель була розроблена американськими соціологами та довела свою ефективність при налагодженні контактів з особами, які вживають ін'єкційні наркотики. Організація використовує цю модель для:

- виявлення нових груп секс-працівників;
- вивчення різних характеристик груп;
- збору інформації про потреби;
- аналізу моделей поведінки цільової групи;
- підвищення рівня обізнаності щодо ВІЛ секс-працівників, з якими був налагоджений контакт;
-надання якісних послуг з консультування та тестування на ВІЛ/ІПСШ.

2010 року програма була успішно впроваджена партнерами МБФ у містах Києві та Сімферополі, а у 2011 році ця програма була розширена до семи інших проектів. Неурядові організації – виконавці проектів у містах Києві, Кіровограді, Харкові, Севастополі, Рівному, Полтаві та Нікополі, надавали профілактичні послуги, проводили якісну освітню роботу, розповсюджували інформаційні матеріали та проводили тестування секс-працівниць

на ВІЛ / ІПСШ. Діяльністю було охоплено 2701 секс-працівниця. У січні 2012 року розпочались п'ять нових проектів за моделлю «Втручання силами рівних» (PDI) для реалізації в поточному році.

КРОКИ

- Модель була розроблена для осіб, які вживають ін'єкційні наркотики.
- Пілотні проекти розпочались у містах Києві та Сімферополі.
- 2012 року вони охопили декілька інших областей України.
- До розробки та впровадження проекту була залучена спільнота.

РЕЗУЛЬТАТИ

Цей проект допоміг місцевим НУО налагодити контакти з новими підгрупами секс-працівників, у тому числі з тими, які працюють у приміщеннях (квартирах), та іншими важкодоступними групами: дівчатами у віці 14-18 років, а також секс-працівниками, що працюють через Інтернет. Більше половини клієнтів проекту були у віці до 25 років. Ця група населення є однією із найбільш уразливих до ВІЛ / ІПСШ. Застосування моделі «Втручання силами рівних» дало можливість збільшити охоплення прихованих груп у країні.

7. «Narativ» | міжнародний проект

www.narativ.com/consulting/advocacy

Розповідь з метою адвокації

ВИКЛИК

Враховуючи, що секс-працівники є закритою групою у суспільстві, ініціативи, які дають можливість почути їх точки зору є необхідними для організації їх адвокації.

ДІЯЛЬНІСТЬ

У 2012 році члени Фонду «SWAN», такі як секс-працівники із «Легалайф», протягом 10-12 жовтня 2012 року, в Бодрумі (Туреччина) брали участь у тренінгу «Розповідь для адвокації», який був розроблений організацією «Narativ» та «Фондами відкритого суспільства». Секс-працівників вчили, як використовувати свій власний досвід та історії для цілей адвокації,

таких як боротьба з насильством зі сторони поліції, зі стигмою та дискримінацією.

Основною метою цього заходу було заслухати особисті історії секс-працівників і організувати потужний діалог з представниками засобів масової інформації, урядів та інших зацікавлених сторін. Ця стратегія є ефективним способом для того, щоб суспільство почуло голоси секс-працівників, які висловлюють свої точки зору. Вона дає можливість секс-працівникам захищати свої громадянські права та права людини, а також боротись зі стереотипами, стигмою та дискримінацією.

КРОКИ

- Розробка методології адвокації.
- Відбір учасників із різних країн.
- Залучення цільових груп до організації тренінгу.
- Документування історій та використання їх для цілей адвокації.

РЕЗУЛЬТАТИ

Проект Narativ – 15-річна стратегія для адвокації прав людини представників маргінальних груп. Вона довела свою ефективність щодо підвищення обізнаності, сприяння протагонізму спільноти та лідерства. Тренінг секс-працівників у Туреччині призвів до розширення прав і можливостей членів української організації секс-працівників і сприяв подальшому розвитку стратегій їх адвокації в Україні.

8. Громадський Рух «Віра, Надія, Любов» | м. Одеса | Україна

Корпоративна соціальна відповідальність

ВИКЛИК

Знайти компанії для фінансування програм і заходів не є легким завданням. Для того, щоб закликати до корпоративної соціальної відповідальності за негативні наслідки ВІЛ / СНІДу в країні, потрібна чітко сформульована стратегія фандрейзингу.

ДІЯЛЬНІСТЬ

Громадський Рух «Віра, Надія, Любов» гарантує сталість послуг і гуманітарної допомоги для секс-працівників, завдяки

корпоративній соціальній відповідальності. Працівники організації доклали багато зусидь для того, щоб переконати керівників фірм та підприємств щодо важливості корпоративної соціальної відповідальності при вирішення гуманітарних проблем, в т. ч. таких як профілактика ВІЛ, догляд та лікування осіб із уразливих груп населення. Після визначення мети та стратегії, наступним кроком була підготовка листів зі зверненнями до керівництва бізнес-структур із закликом до співпраці, відповідно до розробленого плану.

У ході зустрічей працівники організації переконували керівників бізнес-структур щодо важливості розв'язання цих проблем, надаючи їм інформацію про серйозність епідемії ВІЛ / СНІДу в країні та необхідність дій.

Завдяки цим зусиллям було сформовано мережу, що складається з 17 компаній-партнерів. Вони забезпечують секс-працівників різноманітними товарами, такими як продукти харчування, іграшки для дітей, солодощі, одяг, медикаменти, а також безкоштовними послугами у приватних медичних і діагностичних центрах. Соціально відповідальні компанії мають користь від реклами, яка проводиться шляхом розповсюдження їх виробів та через засоби масової інформації.

КРОКИ

■ Визначення рамок, в яких корпоративна соціальна відповідальність, за допомогою партнерства з громадянським суспільством та приватним сектором, може бути використана для надання гуманітарної допомоги.

■ Вибір пріоритетів та цільової групи для фандрейзингу.

■ Складання переліку підприємств, до керівництва яких можна звернутись.

■ Підготовка листів з пропозицією про співпрацю.

■ Організація зустрічей безпосередньо у головних офісах підприємств.

■ Укладання угод про співпрацю.

■ Підприємства надають товари та ресурси для реалізації проектів неурядових організацій.

■ Зворотний зв'язок із бізнес-структурами шляхом звітування про розподіл гуманітарної допомоги, яку вони надали.

■ Інформування засобів масової інформації про партнерство.

РЕЗУЛЬТАТИ

У результаті співпраці більш ніж 120 секс-працівниць та їх дітей отримали товари та ресурси. Ця співпраця визначила рамки, в

яких інтереси корпоративної соціальної відповідальності вписуються у фандрейзинг для програм у середовищі секс-бізнесу.

УРОКИ

- Важливо постійно залучати корпоративний сектор до соціальної відповідальності і розвивати з ним партнерські відносини для боротьби з ВІЛ / СНІДом.
- Важливе значення в цій стратегії має увага засобів масової інформації до висвітлення партнерства.
- Оприлюднення інформації про підтримку бізнес-структурами програм у сфері секс-бізнесу позитивно впливає на боротьбу проти соціальної стигми уразливих груп населення.

9. Благодійний фонд «Юнітус» | м. Миколаїв | Україна

www.unitus.mk.ua

Журнал «Подорожник»

ВИКЛИК

Для поширення інформації серед секс-працівників, яка є цікавою і зрозумілою для них, був потрібний інтерактивний інструмент

ДІЯЛЬНІСТЬ

З лютого 2005 року *Благодійний фонд «Юнітус»* видає журнал під назвою *«Подорожник»*. Цей журнал видають секс-працівники для себе. Його мета полягає в розширенні можливостей спільнот секс-працівників та інформуванні про правові, медичні та інші питання, які їх цікавлять. На сторінках цього журналу секс-працівники можуть розповісти історії свого життя і поділитись своїм досвідом.

Журнал виходить щомісяця, тиражем 6000 примірників і розповсюджується серед секс-працівників та осіб інших вразливих груп у всіх регіонах України. Цей часопис є успішним прикладом участі секс-працівників у редакційній роботі, що суттєво сприяє розширенню можливостей спільнот.

КРОКИ

- Розробка концепції журналу.
- Створення ради редакторів.

- Вибір тем, які цікавлять секс-працівників.
- Щомісячний випуск журналу.
- Розповсюдження стратегії.

РЕЗУЛЬТАТИ

Журнал «Подорожник» став дуже популярним серед секс-працівників, зокрема тому, що вони самі беруть участь у його дизайні та виданні. Завдяки журналу інформація, яка стосується здоров'я, соціальних та правових питань, стає доступною для секс-працівників, так як публікації можуть розповсюджуватись та спільно використовуватись різними членами спільноти. Це підвищує самооцінку секс-працівників і розширює їх можливості щодо захисту своєї безпеки і благополуччя.

УРОКИ

- Журнал був призначений для секс-працівників, однак, він є корисним інструментом також і для осіб, які надають послуги у сфері профілактики ВІЛ / ІПСШ, догляду та лікування в країні.
- Вирішальне значення має залучення до розробки й видання журналу секс-працівників, так як вони ліпше знають свої потреби, мову і коди спільноти.

10. Благодійний фонд «Сподівання» | м. Запоріжжя | Україна

www.spodivannya.sittool.net/index

Кишеньковий календар для секс-працівників

ВИКЛИК

Секс-працівники не завжди знають про наявні послуги, які вони можуть отримати безоплатно, а також про час роботи організації та до кого в ній можна звернутись.

ДІЯЛЬНІСТЬ

2012 року працівники *Благодійного фонду «Сподівання»* розробили кишеньковий календар для безоплатного розповсюдження серед секс-працівників. Метою цієї належної практики є підвищення самооцінки секс-працівників, оприлюднення інформації про існування їх спільноти у місті та зміцнення їх репродуктивного та сексуального здоров'я. Календар також використовувався для

того, щоб мотивувати секс-працівників брати участь в інших заходах організації. У ньому є вся потрібна інформація про роботу НУО: адреса, час роботи, переліки контактних осіб та наявних послуг (медичних, соціальних та психологічних). Для розробки календаря були проведені різні фокус-групи секс-працівників. Учасники висловили свої думки відносно того, яким чином цей календар може ліпше задовольнити їх потреби. Це є прикладом залучення секс-працівників до розробки проекту та участі в його заходах. У результаті, календар був написаний зрозумілою мовою, без медичної термінології. Він був ілюстрований оригінальними тематичними малюнками.

КРОКИ

- Опитування секс-працівників, яким друкованим матеріалам вони надають перевагу.
- Розробка та дизайн календаря.
- Друкування та безоплатне розповсюдження.

РЕЗУЛЬТАТИ

Цей кишеньковий календар є корисним інструментом для секс-працівників. Вони можуть знайти в календарі не тільки дати, коли надаються послуги, але й корисну інформацію про заклади, що надають ці послуги секс-працівникам, а також номери телефонів, адреси закладів та маршрути мобільних амбулаторій. Календар – це не тільки щоденник послуг, які надаються, але й спосіб для полегшення доступу секс-працівників до медичних послуг і підтримки.

УРОКИ

- Перед розробкою інструментів для секс-працівників з ними слід проконсультуватись.
- Календар повинен бути невеликим, щоб його легко можна було носити з собою.

11. Севастопольська молодіжна громадська організація «Молодіжний Центр жіночих ініціатив» | м. Севастополь | Україна

www.rcsev.org.ua

Центр «Жінка для жінки»

ВИКЛИК

Багато секс-працівниць міста споживають ін'єкційні наркотики, тому було необхідним організувати надання цільових послуг для них.

ДІЯЛЬНІСТЬ

Центр «Жінка для жінки» був створений у березні 2012 року за підтримки УНЗ ООН для того, щоб задовольнити потреби секс-працівниць, які споживають ін'єкційні наркотики. У Центрі вони можуть пройти консультування, отримати правові поради, медичні та соціальні послуги, а також провести дозвілля. Команда виконавців проекту є мультипрофесійною.

Центр розташований у функціонуючому ком'юніті центрі. Послуги надаються один раз на тиждень. Секс-працівниці мають доступ до консультаційних послуг спеціалістів, включаючи гінекологів. При потребі секс-працівниці отримують скерування до медичних закладів. Серед освітніх заходів переважають інформаційні зустрічі із секс-працівниками, волонтерами та освітянами спільноти, які працюють за принципом рівний–рівному. Проводяться дискусії на різні теми з групами. Організовуються також і мистецькі заходи, до яких залучаються секс-працівниці, наприклад творча виставка «Місто майстрів». При бажанні секс-працівниці можуть пройти навчання на курсах перукарів та манікюрниць.

Центр допомагає солідаризації громади, забезпечує участь секс-працівниць та обмін досвідом між ними під час проведення різних заходів. Центр сприяє підвищенню рівня благополуччя секс-працівниць та розширює їх права та можливості.

КРОКИ

- Розробка ідеї спеціалізованого центру.
- Залучення до проведення заходів волонтерів та освітян, які працюють за принципом рівний-рівному.
- Забезпечення секс-працівників медичними послугами та консультуванням.
- Проведення навчання для набуття секс-працівниками додаткових навичок.
- Залучення секс-працівників до занять мистецтвом.

РЕЗУЛЬТАТИ

У результаті впровадження проекту збільшилась кількість секс-працівників, які були охоплені ВІЛ-профілактикою, доглядом та

медичними послугами. Проект також розширив права і можливості секс-працівниць, задовольняючи потреби цих жінок не тільки в охороні здоров'я.Так як проект орієнтований на жінок, секс-працівниці отримали доступ до цільових послуг, які у звичайних умовах їм не надаються у м. Севастополі. Більшість проектів, які виконуються у місті, є проектами щодо зменшення шкоди серед споживачів ін'єкційних наркотиків серед усього населення.

УРОКИ

- Доречним є створення ґендер-орієнтованого ком'юніті центру для задоволення потреб секс-працівниць.
- Ком'юніті центр, якщо існує така потреба у спільноті, може надавати ряд інноваційних послуг, включаючи послуги з рекреації та занять різними видами мистецтва.
- Визначальним є залучення спільноти, як до розробки ідеї центру, так і до організації його роботи.

12. Благодійний фонд «Юнітус» | м. Миколаїв | Україна

www.unitus.mk.ua

Надання послуг підліткам, які залучені до секс-роботи

ВИКЛИК

Як показало дослідження, у м. Миколаєві виявлено один із найвищих в Україні рівнів поширеності ВІЛ серед молоді (15-24 роки). Серед 5753 офіційно зареєстрованих у м. Миколаєві осіб, які живуть із ВІЛ, 438 осіб є підлітками (131 підліток хворий на СНІД).

ДІЯЛЬНІСТЬ

З 2009 року *Благодійний фонд «Юнітус»* за підтримки *ЮНІСЕФ* здійснює соціальний супровід підлітків, які надають сексуальні послуги за гроші в місті Миколаєві. Фонд розповсюджує серед них презервативи та інформаційні матеріали. Ця ініціатива спрямована на підтримку та розширення прав і можливостей підлітків, які надають сексуальні послуги, даючи їм можливість захистити себе від ВІЛ / ІПСШ, а також від насильства. За даними ВООЗ, підлітки вважаються дуже вразливими до ВІЛ / ІПСШ через особливості їх фізичного розвитку та інші чинники, такі, як

відсутність знань і навичок з охорони репродуктивного та сексуального здоров’я, насильство, алкоголь / наркотики і т. п.

Проект є дуже ефективним та інноваційним, оскільки він забезпечує проведення аутріч-роботи (з використанням мобільної амбулаторії), надання медичних (у сфері сексуального та репродуктивного здоров'я), соціальних (супровід), психологічних (консультування) та юридичних послуг, а також має телефон гарячої лінії. Спеціально для цієї цільової групи були розроблені листівки. Крім того, *Благодійний фонд «Юнітус»* інтегрував свою роботу з діяльністю державних організацій, що надають послуги для молоді (центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді).

КРОКИ

■ Відбір та навчання персоналу для роботи з молоддю, яка перебуває у складних життєвих обставинах.

■ Створення мультипрофесійних команд та надання різносторонніх послуг.

■ Підготовка інформаційних матеріалів для підлітків, які надають сексуальні послуги (було видано три буклети).

■ Налагодження співпраці між НУО, ЮНІСЕФ та урядовими установами.

■ Аутріч-робота і залучення молоді до виконання проекту.

РЕЗУЛЬТАТИ

Проект є ефективним у задоволенні потреб цієї конкретної групи підлітків, що надають сексуальні послуги, і створив ефект снігової лавини усередині цієї спільноти.

УРОКИ

■ Співпраця неурядових організацій та державних установ, орієнтованих на молодь, довела, що є ефективним методом забезпечення підтримки цієї цільової групи.

■ Бажано залучати молодь до розробки та реалізації проекту, щоб ліпше задовольнити її потреби і створити довірчі відносини.

13. Харківський міський благодійний фонд «Благо» | м. Харків | Україна

www.bfblago.inf.ua

Соціальний центр «Оріон»

ВИКЛИК

Спеціалізовані громадські центри необхідні для інтеграції та соціалізації секс-працівників, створення безпечного і сприятливого середовища для консультування і надання послуг.

ДІЯЛЬНІСТЬ

2009 року *Харківський міський благодійний фонд «Благо»* створив соціальний центр «Оріон». Цільова група цієї організації – секс-працівниці та чоловіки, які мають секс із чоловіками, (ЧСЧ) та які знаходяться у кризових ситуаціях. Центр надає підтримку і допомогу цих двом уразливим групам населення.

Завдяки допомозі партнерських організацій (до яких працівники Центру, при потребі, скеровують клієнтів), секс-працівниці та ЧСЧ отримують професійні психологічні, правові, соціальні та медичні послуги. У 2011 році *Центр «Оріон»* видав каталог послуг, що надаються у центрі, який був поширений серед учасників проекту. Секс-працівники, які звертаються до *Центру «Оріон»* мають можливість провести там своє дозвілля (подивитись фільми, користуватись Інтернетом, і т. п.), отримати інформаційні матеріали, засоби профілактики (презервативи, лубриканти) та інші матеріали. Оскільки центр надає послуги також і ЧСЧ, він є важливим орієнтиром також і для секс-працівників – чоловіків і транссексуалів.

КРОКИ

- Створення спеціалізованого центру.
- Створення платформи для співпраці організацій, які надають допомогу скерованим до них клієнтам.
- Підтримка розподілу послуг і ресурсів.
- Підтримка навчання за принципом рівний-рівному.
- Навчання персоналу щодо потреб секс-працівників та чоловіків, що мають секс із чоловіками.

РЕЗУЛЬТАТИ

Щоденно *Центр «Оріон»* відвідує 10 секс-працівників. Працівники центру створили безпечну та дружню атмосферу, яка базується на принципах автономії та самовизначення секс-працівників.

УРОКИ

- Професіоналізм співробітників, а також їх добрий стосунок до секс-працівників підвищили рівень довіри до *Центру «Оріон»*.

■ Проект для ЧСЧ приваблює також секс-працівників – чоловіків і транссексуалів, будучи важливим місцем зустрічі для спільноти.

14.a Всеукраїнська благодійна організація «Конвіктус Україна» | м. Київ | Україна

www.convictus.org.ua

Творчі майстерні для секс-працівників

ВИКЛИК

Програми у сфері секс-бізнесу повинні шукати різні шляхи налагодження контактів зі спільнотою і її підтримки.

ДІЯЛЬНІСТЬ

З 2010 року *Всеукраїнська благодійна організація «Конвіктус Україна»* організовує роботу творчої майстерні для секс-працівниць. Заняття у майстерні мають терапевтичний характер, вони орієнтовані на розкриття творчого потенціалу та розширення можливостей жінок. Секс-працівниці, які відвідують майстерню, розвивають різні художні навички – графіки, квілінга, декупажа, малюнка на склі, виготовлення повстяних іграшок та прикрас.
У 2012 році з майстернею почала співпрацювати новий волонтер – майстер квілінга. Квілінг – це мистецтво виготовлення простих або об'ємних композицій із паперових смужок. Квілінг також ще називають «паперовою філігранню». Цей вид мистецтва прийшов із Кореї і є дуже популярним у країнах Східної Європи. Заняття у творчій майстерні зміцнюють контакти, посилюють підтримку та мобілізацію спільноти секс-працівників. Секс-працівниці проводять дозвілля разом, обмінюються досвідом, розвивають своє художнє мислення, фантазію і творчість.

КРОКИ

- Обмін ідеями щодо занять у творчій майстерні.
- Активна участь секс-працівниць у заняттях творчої майстерні.
- Використання освітніх матеріалів.
- Розповсюдження матеріалів та ресурсів.
- Заняття у майстерні проводяться щотижня.

РЕЗУЛЬТАТИ

Мистецькі заходи сприяють налагодженню контактів серед секс-працівників, підтримки і мобілізації. Заняття квілінгом розвивають творчий потенціал і підвищують самооцінку секс-працівниць. Крім того, під час занять секс-працівники можуть спілкуватися і ділитися своїм досвідом з іншими секс-працівниками. Серед учасників занять у художній майстерні розповсюджуються навчальні матеріали та ресурси.

14.6 Всеукраїнська благодійна організація «Конвіктус Україна» | м. Київ | Україна

www.convictus.org.ua

Послуги для секс-працівників – транссексуалів

ВИКЛИК

За даними оцінки, в столиці України м. Києві працює біля 10700 секс-працівниць.[5] Секс-працівники – чоловіки та транссексуали, не були охоплені цим дослідженням. Існує прогалина у забезпеченні інформацією та послугами цих груп секс-працівників.

ДІЯЛЬНІСТЬ

2012 року під час регулярних онлайн і вуличних аутріч-заходів працівники *Всеукраїнської благодійної організації «Конвіктус Україна»* налагодили контакт із групою близько 30 транссексуалів, зайнятих у секс-бізнесі. Потім організація провела піонерське опитування членів групи. Аналіз опитування показав, що програми профілактики були доступними лише для двох трансґендерних працівників секс-бізнесу, більшість групи не мала ні достатніх знань про профілактичні заходи, ні контакту із постачальниками послуг. Більшість респондентів вживала гормональні препарати на свій розсуд, без медичного супроводу. Інформація про операції щодо зміни статевої належності була доступною неофіційно в рамках спільноти, без порад і консультацій фахівців. Більшість респондентів заявили, що вони надавали сексуальні послуги без презервативів і потребують багато інформації. Після такої оцінки, *організація «Конвіктус Україна»* почала надавати адекватний і цілеспрямований пакет послуг, які відповідають потребам секс-працівників – транссексуалів.

[5] МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні», 2012

КРОКИ

■ Оцінка кількості секс-працівників – транссексуалів, місця їх праці та ситуації.
■ Підготуйте персонал і організуйте надання цільових послуг для задоволення специфічних потреб цієї групи.

РЕЗУЛЬТАТИ

Під час проведення опитування були встановлені довірчі відносини між постачальниками послуг та трансґендерними працівниками секс-бізнесу. На сьогодні працівники організації шляхом аутріч-роботи, у тому числі онлайн-консультування, налагодили контакт із 78 особами. Транссексуали – секс-працівники, були також залучені до проекту в якості осіб, які проводять освіту за принципом рівний-рівному та лідерів спільноти. Цей піонерський проект є спрямований на подолання прогалини у наданні послуг транссексуалам, зайнятим у секс-бізнесі України, і може бути використаний в якості моделі для інших організацій.

УРОКИ

■ Довіра громади є важливою для організації надання цільових послуг

■ Вирішальне значення для налагодження контакту із секс-працівниками – транссексуалами має проведення освітньої роботи за принципом рівний-рівному.

15. Миколаївський місцевий благодійний фонд «Орхідея» | м. Миколаїв | Україна

orchideja@ukr.net

Група самодопомоги секс-працівниць

ВИКЛИК

Виникла потреба у створенні платформи під керівництвом секс-працівників для дебатів і самопредставництва їх спільноти.

ДІЯЛЬНІСТЬ

2000 року в рамках проекту «Створення мережі неурядових організацій, які працюють з жінками секс-бізнесу», який проводився *Українським Інститутом соціальних досліджень імені Олександра Яременка і Представництвом ЮНЕЙДС в Україні* за

підтримки *Британської Ради*, була створена группа самодопомоги секс-працівниць. Появились лідери, у яких визріла ідея організації «Профспілки секс-працівниць», яка переросла у процес розробки, створення та реєстрації неурядової організації секс-працівниць. Після багаторазових відмов через правові бар'єри та обмежене право на об'єднання, 27 червня 2003 року *Миколаївський місцевий благодійний фонд «Орхідея»* таки домігся реєстрації як юридична особа

Членство у *БФ «Орхідея»* означає, що секс-працівниці більше працюють для спільноти, підвищується їх солідарність, активізується їх громадський рух, вони посилюють свої вимоги та підвищують рівень своєї обізнаності щодо особистого здоров'я та безпечного сексу. Їм надається можливість бути активними членами спільноти та обмінюватись досвідом із співтовариством.

З 2003 року група збирається регулярно з невеликими перервами у літній час, коли учасниці виїжджають на відпочинок або на роботу в курортні місцевості. Між членами групи налагодились довірливі відносини.

КРОКИ

■ Розробка ідеї щодо створення секс-працівниками своєї організації.

■ Рєстрація *БФ «Орхідея»* як організації самодопомоги секс-працівниць.

■ Розробка заходів *БФ «Орхідея».*

РЕЗУЛЬТАТИ

*БФ «Орхідея»*сформував локальну платформу для створення організації секс-працівників та для їх саморепрезентації.